

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 238/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 26. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Dipl. Ing. Jozefa Stahla, [REDACTED] JUDr. Danice Borisovej, [REDACTED] a JUDr. Igora Malého, [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Tiborom Šafárikom, Advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, ktorou namietali porušenie základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Národnej rady Slovenskej republiky č. 1383 zo 7. decembra 2004, č. 1384 zo 7. decembra 2004 a č. 1385 zo 7. decembra 2004, a 31. januára 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Dipl. Ing. Jozefa Stahla podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Národnej rady Slovenskej republiky č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1384 zo 7. decembra 2004 p o r u š e n é n e b o l o .

2. Základné právo JUDr. Danice Borisovej a JUDr. Igora Malého podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej

republiky uzneseniami Národnej rady Slovenskej republiky č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1385 zo 7. decembra 2004 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. 1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 15. decembra 2004 č. k. I. ÚS 238/04-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť Dipl. Ing. Jozefa Stahla, [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ Ing. Stahl“), ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uzneseniami Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1384 zo 7. decembra 2004.

1. 2. Ústavný súd uznesením z 20. decembra 2004 sp. zn. I. ÚS 244/04 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde na konanie sťažnosť JUDr. Danice Borisovej, [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka JUDr. Borisová“), ktorou namietala porušenie základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 ústavy uzneseniami národnej rady č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1385 zo 7. decembra 2004.

1. 3. Ústavný súd uznesením z 20. decembra 2004 sp. zn. I. ÚS 245/04 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde na konanie sťažnosť JUDr. Igora Malého, [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ JUDr. Malý“), ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 ústavy uzneseniami národnej rady č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1385 zo 7. decembra 2004.

1. 4. Ústavný súd uvedenými uzneseniami tiež rozhodol, že vykonateľnosť uznesení národnej rady č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1384 zo 7. decembra 2004 odkladá do právoplatnosti rozhodnutia o ústavných sťažnostiach podaných v tejto veci.

1. 5. Ústavný súd uznesením z 20. decembra 2004 č. k. I. ÚS 238/04-21 veci vedené na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 238/04, sp. zn. I. ÚS 244/04 a sp. zn. I. ÚS 245/04 spojil na spoločné konanie vedené ďalej pod spoločnou sp. zn. I. ÚS 238/04.

2. Z obsahu prijatých sťažností a z pripojených listín vyplynuli nasledovné relevantné skutočnosti:

2. 1. Sťažovateľ Ing. Stahl bol 9. decembra 1999 národnou radou zvolený do funkcie predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší kontrolný úrad“) s tým, že svoju funkciu začne vykonávať dňom 15. decembra 1999, o čom svedčí uznesenie národnej rady č. 632 z 9. decembra 1999.

2. 2. Sťažovateľka JUDr. Borisová bola 9. decembra 1999 národnou radou zvolená do funkcie podpredsedníčky najvyššieho kontrolného úradu s tým, že svoju funkciu začne vykonávať dňom 15. decembra 1999, o čom svedčí uznesenie národnej rady č. 633 z 9. decembra 1999.

2. 3. Sťažovateľ JUDr. Malý bol 27. októbra 1999 národnou radou zvolený do funkcie podpredsedu najvyššieho kontrolného úradu s tým, že svoju funkciu začne vykonávať dňom 15. decembra 1999, o čom svedčí uznesenie národnej rady č. 526 z 27. októbra 1999.

2. 4. Uznesením č. 1383 zo 7. decembra 2004 národná rada konštatovala, že
„1. funkčné obdobie predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Jozefa Stahla, ktorý svoju funkciu začal vykonávať od 15. decembra 1999 uplynie dňom 15. decembra 2004,

2. funkčné obdobie podpredsedov Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Danice Borisovej a Igora Malého, ktorí svoju funkciu začali vykonávať od 15. decembra 1999 uplynie dňom 15. decembra 2004“.

2. 5. V súvislosti s uvedenými skutočnosťami sťažovatelia uviedli:

«Úprava, na základe ktorej v zmysle čl. 61 ods. 3) Ústavy SR môže byť za predsedu a podpredsedu tá istá osoba zvolená po sebe nasledujúcich sedemročných obdobiach, nadobudla účinnosť podľa ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. dňom 1. júla 2001. Od tohto dňa sa teda výkon funkcie predsedu a podpredsedov spája s obdobím siedmich rokov, oproti predchádzajúcim piatim rokom.

V dôvodovej správe k novele Ústavy SR pod bodom č. 20 sa uvádza, že v čl. 61 ods. 3) „sa slovo „päťročných“ nahrádza slovom „sedemročných“.

V súvislosti s uvedenou novelou bol zákonom č. 559/2001 Z. z. novelizovaný aj zákon NR SR č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky s účinnosťou od 1. januára 2002.

Ustanovenie § 8 ods. 3) citovaného zákona uvádza: „Funkčné obdobie predsedu a podpredsedov je sedem rokov.“

Ani Ústava Slovenskej republiky, ani uvedený zákon neobsahujú prechodné ustanovenia, v ktorých by sa uvádzalo, že toto sedemročné funkčné obdobie sa nevzťahuje na súčasných funkcionárov Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky.»

2. 6. Z uznesenia národnej rady č. 1384 vyplýva, že národná rada na svojom rokovaní 7. decembra 2004 zvolila „za predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Jána Jasovského s tým, že funkciu predsedu začne vykonávať od 16. decembra 2004“.

2. 7. Z uznesenia národnej rady č. 1385 vyplýva, že národná rada na svojom rokovaní 7. decembra 2004 zvolila „za podpredsedníčku Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Zoru Dobríkovú s tým, že funkciu podpredsedníčky začne vykonávať od 16. decembra 2004“.

2. 8. Podľa názoru sťažovateľov tým, že národná rada zvolila 7. decembra 2004 za predsedu najvyššieho kontrolného úradu Jána Jasovského a za jeho podpredsedníčku Zoru Dobríkovú, došlo „k protiústavnému porušovaniu práva“ sťažovateľov «zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo a za „rovnakých podmienok“ (čl. 30 ods. 1) v spojení s čl. 30 ods. 4) Ústavy SR). Týmto aktom NR SR znemožnila» sťažovateľom „výkon funkcie v trvaní sedem rokov“.

«Zmyslom a účelom prechodných ustanovení je upraviť právne pomery a vzťahy v prípade, keď tieto prechádzajú, resp. pretrvávajú i v období účinnosti nového predpisu, ktorý všeobecne alebo konkrétne upravuje aj tieto pomery a vzťahy.

Treba pripomenúť, že v iných súvislostiach ústava prechodné ustanovenia ohľadne ústavných činiteľov uvádza, napríklad čl. 154 ods. 3) a 4) Ústavy SR, čl. 154b ods. 1), 2) a 3) Ústavy SR.

Spor rozhodujúcou otázkou je zaujatie právne odôvodneného stanoviska, ako postupovať v prípade, ak dotknutý právny predpis – vrátane ústavy – o tejto otázke mlčí.

Sme toho názoru, že toto „mlčanie“ nemožno z viacerých dôvodov vyložiť in fraudem ohľadne dĺžky funkčného obdobia v riešenom prípade, v prvom rade pre zjavnú povinnosť favorizácie predpisu, účinného v čase rozhodovania.

Napriek tomu, že Ústavný súd sa v minulosti vyjadril v tom zmysle, že čl. 152 ods. 4) nemožno aplikovať na samotnú ústavu v tom zmysle, aby sa takýmto spôsobom napravila jej prípadná vnútorná protirečivosť, je Ústavný súd nielen oprávnený, ale aj povinný vyriešiť všetky otázky, potrebné pre zabezpečenie práva. A to aj mimo prípadného konania o výklade príslušného ustanovenia. Ustanovenie čl. 61 ods. 3) Ústavy SR v platnom znení totiž sporné nie je.

Paradoxne teda protiústavný stav nastolila práve Ústava SR.

Nová tvorba práva je súčasťou funkčnej reťaze, ktorá je pre právo typická: právna norma v priebehu svojej aplikácie, pri úplnej realizácii oprávnení a povinností subjektami právnych vzťahov z rôznych dôvodov naráža na neefektívnosť, ktorá si vznik novej normy vynúti. Je mimo všetkých pochybností, že takáto nová norma je progresívna, keďže je reflexiou dynamiky vývoja spoločenských vzťahov vrátane právnych. Niet teda žiadneho opodstatnenia, aby nebola pred zaniknutou uprednostnená. Ak však existujú dôvody, aby v konkrétnych prípadoch – medzi ktoré patrí i táto kauza – sa postup podľa nej vylúčil, patrí takéto negatívne vyjadrenie medzi atribúty, ktorými musí byť právny predpis vystrojený.

V konkrétnom prípade je potrebné abstrahovať od osôb, ktorých sa spor bezprostredne dotýka, pretože ide o otázku principiálnu. Je totiž požiadavka právnej istoty v príkrom rozpore s možnosťou, aby samotná Národná rada „tvorila“ právo uzneseniami, ktoré môžu byť rôzne v závislosti od jej rôzneho zloženia. Nejde o práva a spoločenské záujmy, ktoré by sa viazali na určitú väčšinu, alebo takejto väčšine podliehali. A tento stav ostane zachovaný do chvíle, kým sa spôsobom obvyklým ústava nedoplní, ak tento nedostatok nemá trvalo korigovať judikatúra Ústavného súdu.»

3. Na základe uvedeného sú sťažovatelia toho názoru, že národná rada sa svojimi uzneseniami č. 1384 a č. 1385 zo 7. decembra 2004 dopustila porušenia označených

základných práv sťažovateľov „v rozsahu a s prihliadnutím na ostatné články Ústavy“ a preto navrhli, aby ústavný súd vydal tento nález:

3. 1. „Národná rada Slovenskej republiky porušila svojím uznesením č. 1383 zo 07. 12. 2004, v ktorom konštatovala, že funkčné obdobie predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Jozefa Stahla uplynie 15. 12. 2004 a uznesením č. 1384 zo 07. 12. 2004, ktorým za predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky zvolila Jána Jasovského s tým, že funkciu začne vykonávať od 16. 12. 2004 jeho základné právo, chránené čl. 30 ods. 1), a 4) Ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkami 1 ods. 1), 2 ods. 1), 12 ods. 1) a 61 ods. 1) a 3) Ústavy Slovenskej republiky.

Uvedené uznesenia sa zrušujú.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi z titulu primeraného finančného zadosťučinenia 2.000.000,- Sk, ktoré je Národná rada Slovenskej republiky sťažovateľovi povinná vyplatiť do dvoch mesiacov po právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu, ako budú vyčíslené pri skončení veci.“

3. 2. „Národná rada Slovenskej republiky porušila svojím uznesením č. 1383 zo 07. 12. 2004, v ktorom konštatovala, že funkčné obdobie podpredsedníčky Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky JUDr. Danice Borisovej uplynie 15. 12. 2004 a uznesením č. 1385 zo 07. 12. 2004, ktorým za podpredsedníčku Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky zvolila Zoru Dobríkovú s tým, že funkciu začne vykonávať od 16. 12. 2004 jej základné právo, chránené čl. 30 ods. 1), a 4) Ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkami 1 ods. 1), 2 ods. 1), 12 ods. 1) a 61 ods. 1) a 3) Ústavy Slovenskej republiky.

Uvedené uznesenia sa zrušujú.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke z titulu primeraného finančného zadosťučinenia 500.000,- Sk, ktoré je Národná rada Slovenskej republiky sťažovateľke povinná vyplatiť do dvoch mesiacov po právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd priznáva sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu, ako budú vyčíslené pri skončení veci.“

3. 3. „Národná rada Slovenskej republiky porušila svojím uznesením č. 1383 zo 07. 12. 2004, v ktorom konštatovala, že funkčné obdobie podpredsedu Najvyššieho

kontrolného úradu Slovenskej republiky JUDr. Igora Malého uplynie 15. 12. 2004 a uznesením č. 1385 zo 07. 12. 2004, ktorým za podpredsedníčku Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky zvolila Zoru Dobríkovú s tým, že funkciu začne vykonávať od 16. 12. 2004 jeho základné právo, chránené čl. 30 ods. 1), a 4) Ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkami 1 ods. 1), 2 ods. 1), 12 ods. 1) a 61 ods. 1) a 3) Ústavy Slovenskej republiky.

Uvedené uznesenia sa zrušujú.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi z titulu primeraného finančného zadosťučinenia 500.000,- Sk, ktoré je Národná rada Slovenskej republiky sťažovateľovi povinná vyplatiť do dvoch mesiacov po právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu, ako budú vyčíslené pri skončení veci.“

3. 4. Sťažovatelia odôvodnili svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy nasledovne:

„Okolnosti, ktoré tvoria predmet sťažnosti sú široko medializované. Sťažovateľ oprávnene pociťuje ako závažnú ujmu skutočnosť, že ako vrcholný predstaviteľ orgánu, dbajúceho na rešpektovanie zákonov, je sám obeťou protiústavného postupu. Vec má mimoriadne negatívny dopad nielen z hľadiska značnej publicity, ale aj čisto osobný. Sťažovateľ medzi iným ako mimoriadnu nespravodlivosť považuje postup Národnej rady SR, ktorá svojvoľne obišla Ústavný súd SR, ktorý jediný je povolaný autoritatívne rozhodnúť veci s podobným charakterom.“

4. V rámci prípravy pojednávania ústavný súd požiadal národnú radu o vyjadrenie ku skutočnostiam uvedeným v prijatých sťažnostiach a umožnil dotknutým osobám, a to Jánovi Jasovskému a Zore Dobríkovej, aby zaujali stanovisko k uzneseniam ústavného súdu, ktorými rozhodol, že vykonateľnosť uznesenia národnej rady č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1384 zo 7. decembra 2004 odkladá do právoplatnosti rozhodnutia o ústavných sťažnostiach podaných v tejto veci.

4. 1. Predseda národnej rady JUDr. Pavol Hrušovský vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa Ing. Stahla stanoviskom z 3. januára 2005 a v doplnení k tomuto vyjadreniu zo 7. januára 2005 uviedol nasledovné relevantné skutočnosti:

«(...) sme presvedčení, že výklad novely zákona o NKÚ, ktorý pripúšťa predĺženie funkčného obdobia predsedu NKÚ zvoleného pred zmenou právnej úpravy, by porušoval čl. 1 Ústavy SR, pretože by pripustil retroaktívne pôsobenie vzhľadom na predchádzajúcu právnu úpravu. Prípadné zasiahnutie do existujúcich vzťahov založených voľbou predsedu NKÚ podľa predchádzajúcej právnej úpravy na obdobie piatich rokov predĺžením jeho funkčného obdobia mení právne vzťahy založené a existujúce pred dňom jeho účinnosti. Tým by došlo k narušeniu jedného zo základných princípov právneho štátu, zásady právnej istoty, a teda aj k rozporu s čl. 1 Ústavy SR, keďže s inštitútom právnej istoty v právnom štáte je spojená požiadavka ochrany dôvery občanov v právny poriadok. V ústavnom poriadku SR je výslovný zákaz retroaktivity len pre oblasť trestného práva v čl. 50 ods. 6 Ústavy. Ale zákaz retroaktivity možno vyvodiť aj z čl. 1 Ústavy SR, podľa ktorého je Slovenská republika právnym štátom. (...)

Otázka teda nie je, či retroaktivita v zákone č. 559/2001 Z. z. je protiústavná alebo nie. Otázka znie či novelizujúce ustanovenie § 8 ods. 3 vôbec retroaktivitu obsahuje. Podľa nášho názoru nie. Zákonodarca novelou zákona o NKÚ predĺžil funkčné obdobie predsedu tohto úradu, avšak nemohol tým myslieť predĺženie funkčného obdobia už zvoleného predsedu. Zákonodarca rozhodol o zmene práva, ale nevyvolal jeho spätné pôsobenie, t. j. nepresunul začiatok jeho uplatnenia pred moment, keď nadobudlo záväznú moc. To znamená, že zákon určuje nové funkčné obdobie pre voľbu predsedu, ktorá nastane po účinnosti novely, t. j. v čase po nadobudnutí účinnosti uskutočnenej zmeny. Novelizovaná právna úprava sa teda vzťahuje len na voľbu predsedu NKÚ po 1. januári 2002.

Zmena funkčného obdobia založeného voľbou, počas volebného obdobia je v rozpore s princípom právneho štátu a hrubo narušá právnu istotu občanov v právny poriadok a ochranu dôvery oprávnených osôb (v tomto prípade napr. voličov predsedu NKÚ, ktorí ho volili na obdobie 5 rokov). Okrem toho pôsobí retroaktívne, čo je v rozpore s Ústavou SR. Zákonodarca by mohol výnimočne uplatniť retroaktívne ustanovenia na úpravu existujúcich právnych stavov. V právnom štáte však musí preukázať závažné dôvody všeobecného záujmu (*compelling grounds of general interest*, napr. *Zielinski and Pradal & Gonzales and Others*, 1999, Európsky súd pre ľudské práva). K takému konaniu zo strany zákonodarcu nedošlo, a (...) zákonodarca retroaktivitu novelizujúceho ustanovenia o predĺžení funkčného obdobia predsedu NKÚ do zák. č. 559/2001 Z. z. výslovne nezahrnul. Z toho usudzujeme, že

ju ani nekonštituoval. V opačnom prípade by ju začlenil do časti „Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia“ zákona. Tu však novela zakotvila len povinnosť, aby sa predseda Úradu a podpredsedovia Úradu zvolení podľa doterajších predpisov vzdali členstva v politickej strane alebo politickom hnutí do 30 dní odo dňa účinnosti tohto zákona. Prípadnú retroaktivitu funkčného obdobia predsedu NKÚ nerieši v prechodných ustanoveniach ani Ústava SR. (...)

Navyše, pravidelnosť volebných období je v právnom štáte stanovená buď určením presného termínu alebo určením presnej lehoty. V oboch prípadoch však musí byť termín či lehota určená vopred, pred voľbou, t. j. nemôže byť menená počas volebného obdobia. Takáto situácia by znamenala našttrbenie ústavného princípu suverenity ľudu, legitimacy a princípu právneho štátu. (...)»

Z doplnenia uvedených vyjadrení vyplynulo, že:

«(...). Podľa názoru Národnej rady SR ústavná sťažnosť je v časti namietnutých ustanovení zjavne neopodstatnená. K sťažovateľovmu tvrdeniu o porušení čl. 61 ods. 1 Ústavy SR uvádzame nasledovné:

Ústava Slovenskej republiky určuje práva, ojedinele aj povinnosti (napr. čl. 25 ods. 1). Všetky ustanovenia Ústavy SR (podobne ako je to obvyklé v ústavách iných štátov) však nie sú určené na priame uplatnenie. Popri priamo uplatniteľných normách sú v ústave aj normy určujúce základné pravidlá organizácie štátu, ktoré sú formulované ako ústavné zásady. Napríklad v čl. 55 ods. 1 sa určujú princípy, na ktorých sa zakladá hospodárstvo Slovenskej republiky. Ustanovením čl. 26 ods. 3 sa určuje zásada, podľa ktorej sa vylučuje obmedzenie slobody prejavu formou cenzúry. Čl. 74 ods. 1 možno zaradiť k ústavným zásadám ustanoveným pre parlamentné voľby. Existenciu ústavných zásad potvrdzuje aj judikatúra Ústavného súdu SR. Ústavný súd SR napr. kvalifikoval čl. 144 ods. 1 ako článok, ktorý neupravuje základné práva a slobody, ktoré sú predmetom konania o sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky, ale princípy fungovania nezávislého súdnictva (II. ÚS 81/02).

Úprava čl. 61 ods. 1 má povahu normy, ktorú nemožno priamo uplatniť vo vzťahu k základnému právu alebo slobode. (...)

Sťažovateľ ani v náznaku neodôvodnil, ako v okolnostiach prípadu došlo k porušeniu

čl. 2 ods. 1 Ústavy SR. Aj vo vzťahu k tejto ústavnej norme ide o zjavne neopodstatnené tvrdenie. V súlade s ustanovením čl. 2 ods. 1 občania prostredníctvom svojich volených zástupcov pôsobiacich v Národnej rade SR vykonali štátnu moc tým, že zvolili jednu fyzickú osobu, aby vykonávala funkciu predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR a jednu ďalšiu fyzickú osobu, aby vykonávala funkciu podpredsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR. (...)

Ústavným základnom sťažnosti je námietka porušenia základných práv, ktoré sa sťažovateľovi priznávajú čl. 30 ods. 1 a ods. 4 Ústavy SR. Vo vzťahu k úprave čl. 30 ods. 1 relevantná môže byť iba norma ustanovená prvou vetou. Základné právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov, tak ako všetky ostatné základné práva a slobody, nie je bezmedzné. V medziach práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov sa nezaručuje ochrana pred stratou verejnej funkcie pred uplynutím funkčného obdobia. Konštatoval do Ústavný súd SR vo svojom uznesení z 10. októbra 2000, keď uviedol:

„Právo zotrvať v štátnej (verejnej) funkcii, do ktorej sa navrhovateľ dostal voľbou v Národnej rade Slovenskej republiky síce v súlade a podľa ústavy, nie je však súčasťou práv upravených v čl. 30 ods. 1 ústavy“. (II. ÚS 796/2000, Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2000, s. 446)

Sťažovateľ namietol porušenie základného práva podľa prvej vety čl. 30 ods. 1, hoci toto právo mu v okolnostiach prípadu nepatrí. Ide teda o zjavne neopodstatnené tvrdenie o porušení čl. 30 ods. 1 Ústavy SR. (...)

Článkom 30 ods. 4 sa nezaručuje právo verejnú funkciu dostať, ale iba právo na prístup k nej, t. j. právo uchádzať sa o verejnú funkciu za rovnakých podmienok, aké majú vytvorené iní uchádzači. Z čl. 30 ods. 4 možno odvodiť právo získať verejnú funkciu, ak uchádzač splní všetky právnym poriadkom určené podmienky prístupu k verejnej funkcii.

Za východisko k uplatneniu čl. 30 ods. 4 možno označiť právny názor Ústavného súdu SR, podľa ktorého: „Ústavný súd už konštatoval, že objektivitu konania o ochrane alebo rozhodovania o uplatnení základného práva alebo slobody občana treba považovať za neoddeliteľnú súčasť každého z tých základných práv alebo slobôd (upravených v druhej hlave ústavy), k ochrane ktorých alebo k rozhodovaniu o uplatnení ktorých dochádza v konaniach pred rôznymi orgánmi (II. ÚS 5/03).“ (...)

Národná rada SR rozhodla o voľbe predsedu a podpredsedov najvyššieho

kontrolného úradu s tým, že zachovala objektívny a ústavne nespochybniteľný postup navrhovania kandidátov na verejné funkcie na Najvyššom kontrolnom úrade SR, ktorý bol v úplnom súlade s platnou právnou úpravou. Pre úplnosť treba pripomenúť, že takúto protiústavnosť sťažovateľ ani nenamietol. (...)

Sťažovateľ v okolnostiach prípadu namietol porušenie svojho základného práva priznaného čl. 30 ods. 4 podľa právnej úpravy, ktorá nebola účinná ani platná v čase, keď v súlade s čl. 30 ods. 4 sa uchádzal o priznanie verejnej funkcie predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR a keď túto verejnú funkciu prevzal. (...)

Sťažovateľ v (...) argumentácii uviedol, že: „Ani Ústava Slovenskej republiky, ani uvedený zákon neobsahujú prechodné ustanovenia, v ktorých by sa uvádzalo, že toto sedemročné funkčné obdobie sa nevzťahuje na súčasných funkcionárov Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky.“ (s. 3) Ďalej sťažovateľ uviedol: „Zmyslom a účelom prechodných ustanovení je upraviť právne pomery a vzťahy v prípade, keď tieto prechádzajú, resp. pretrvávajú i v období účinnosti nového predpisu, ktorý všeobecne alebo konkrétne upravuje aj tieto pomery a vzťahy. Treba pripomenúť, že v iných súvislostiach ústava prechodné ustanovenia ohľadne ústavných činiteľov uvádza, napríklad čl. 154 ods. 3) a 4) Ústavy SR), čl. 154b ods. 1), 2) a 3) Ústavy SR. Spor rozhodujúcou otázkou je zaujatie právne odôvodneného stanoviska, ako postupovať v prípade, ak dotknutý právny predpis - vrátane ústavy - o tejto otázke mlčí.“

Národná rada SR súhlasí s tvrdením sťažovateľa, že „Spor rozhodujúcou otázkou je zaujatie právne odôvodneného stanoviska, ako postupovať v prípade, ak dotknutý právny predpis - vrátane ústavy - o tejto otázke mlčí.“ Národná rada SR však odmieta argumenty, ktoré sťažovateľa vedú k záverom o „povinnosti favorizácie predpisu účinného v čase rozhodovania“ (s. 4).

Aj vtedy, ak „právo zotrvať vo verejnej funkcii po dobu určenú v ústave, ak dĺžku funkčného obdobia ustanovuje Ústava SR alebo po dobu určenú v zákone, ak dĺžku funkčného obdobia neustanovuje Ústava SR“ je súčasťou ochrany priznanej čl. 30 ods. 4 Ústavy SR, dĺžku funkčného obdobia, určenie okamihu, keď začne plynúť a určenie iného okamihu, v ktorom prestane plynúť, nemožno označiť za súčasť základného práva podľa čl. 30 ods. 4, lebo ide o otázku, ktorá je predmetom úpravy iných ústavných noriem. Tých ústavných noriem, ktoré nie sú zaradené v druhej hlave Ústavy SR, ale nachádzajú sa medzi

normami upravujúcimi dĺžku volebného obdobia prezidenta SR (čl. 101 ods. 2), funkčné obdobie sudcov Ústavného súdu SR (čl. 134 ods. 2) a pod. V prípade funkcionárov najvyššieho kontrolného úradu ide o ustanovenie čl. 61 ods. 3. Táto okolnosť má zásadný význam pre identifikáciu ústavnej normy, ktorá je prameňom práva pre určenie dĺžky funkčného obdobia osôb, ktoré od 15. decembra 1999 vykonávali funkcie predsedu a podpredsedov Najvyššieho kontrolného úradu SR.

Interpretácia a aplikácia ustanovení druhej hlavy ústavy podlieha všeobecnej norme čl. 2 ods. 3. Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. V okolnostiach prípadu, nakoľko zákon o Najvyššom kontrolnom úrade SR neukladá predsedovi povinnosť opustiť najvyšší kontrolný úrad, ani mu neukladá povinnosť uvoľniť priestory v najvyššom kontrolnom úrade, v spojení s čl. 2 ods. 3 by nebolo možné nútiť fyzickú osobu, ktorej funkčné obdobie uplynulo, aby najvyšší kontrolný úrad opustila. Národná rada SR tento príklad uvádza na ilustráciu absurdnosti právnych účinkov, ku ktorým by viedlo uplatnenie čl. 2 ods. 3 po rozšírení jeho uplatnenia za hranice ochrany priznanej druhou hlavou Ústavy SR a podľa čl. 7, resp. 154c relevantnými medzinárodnými dohovormi. Interpretácia a aplikácia ústavných noriem, ktoré upravujú postavenie orgánov verejnej moci, podlieha všeobecnej zásade určenej v čl. 2 ods. 2. To v okolnostiach prípadu má za následok, že predĺženie funkčného obdobia pri výkone ktorejkoľvek ústavou zriadenej funkcie nemožno predpokladať. Jedine vtedy a tam, kde ústavná norma, prípadne v súlade s ústavou schválený zákon výslovne určí, že predĺženie funkčného obdobia sa vzťahuje aj na osoby, ktoré už danú funkciu vykonávajú, dôjde ústavne konformným spôsobom k predĺženiu funkčného obdobia osoby, ktorá prevzala verejnú funkciu podľa predchádzajúcej právnej úpravy.

Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. zmenil funkčné obdobie predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR bez toho, aby ustanovil, že zmena sa vzťahuje aj na úradujúceho predsedu. Sťažovateľ namietol porušenie čl. 30 ods. 4 Ústavy SR neopodstatnene. Verejnú funkciu predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR prijal 15. decembra 1999 podľa čl. 61 ods. 3 Ústavy SR na päť rokov. Rovnako neopodstatnená je aj jeho námietka porušenia čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 61 ods. 3 Ústavy SR. (...)

Sťažovateľ bol zvolený do funkcie predsedu najvyššieho kontrolného úradu, funkciu vykonával po ústavou určený čas a po uplynutí tohto času mu právo vykonávať funkciu

zaniklo bez toho, aby bol v ľubovoľnom okamihu obmedzený na slobode. Obmedzená nebola ani jeho dôstojnosť. V okolnostiach prípadu možno hypoteticky uvažovať iba o porušení prvej vety čl. 12 ods. 1 v rozsahu ústavou priznanej rovnosti oprávnených osôb.

V rozhodnom čase Národná rada SR vykonala voľbu predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR z radu osôb, ktoré v súlade so zákonom boli navrhnuté na funkciu predsedu a súčasne vykonávala voľbu podpredsedov Najvyššieho kontrolného úradu SR z radu osôb, ktoré v súlade so zákonom boli navrhnuté na voľbu podpredsedov Najvyššieho kontrolného úradu SR. Ústavou zaručené podmienky, ktoré musia splniť uchádzači o funkcie na čele najvyššieho kontrolného úradu sú zhodné pre predsedu, aj pre podpredsedov (čl. 61 ods. 2 a ods. 4). Sťažovateľovo právo na rovnosť by bolo porušené, ak by Národná rada SR uplatnila iné podmienky na voľbu predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR a podľa iných podmienok by vykonala voľbu podpredsedov. To sa v okolnostiach prípadu neudialo. Právo sťažovateľa takto dokonca nemohlo byť ani ohrozené, lebo sťažovateľ nepatrí ku kandidátom na funkciu predsedu najvyššieho kontrolného úradu, rovnako ako sa vôbec neuchádzal o zvolenie za podpredsedu najvyššieho kontrolného úradu.

Vo vzťahu k prvej vete čl. 12 ods. 1 ústavy sa sťažnosťou uplatňuje neopodstatnená námietka porušenia Ústavy SR

Spomedzi hodnôt chránených druhou vetou čl. 12 ods. 1 by mohla byť porušená podmienka neodňateľnosti základného práva, avšak iba ak by bolo porušené jeho základné právo priznané čl. 30 ods. 1 alebo čl. 30 ods. 4.

Z dôvodov uvedených vyššie sťažovateľ neutrpel ujmu na žiadnom zo základných práv podľa čl. 30, preto porušenie čl. 12 ods. 1 aj v rozsahu druhej vety namietol neopodstatnene. (...)

Vo vzťahu k čl. 1 ods. 1 ústavy treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR ide o ústavnú normu, ktorá nemôže byť porušená sama osebe, bez spojenia s inými ustanoveniami ústavy, ale že k porušeniu ochrany, ktorá sa osobe priznáva podľa čl. 1 ods. 1 môže dôjsť jedine vtedy, keď sa zároveň poruší aj základné právo alebo sloboda toho, kto opodstatnene namietol porušenie základného práva alebo slobody. Sťažovateľ síce namietol porušenie svojich základných práv podľa čl. 30 ods. 1 a 4, avšak tieto námietky nie sú opodstatnené. Sťažovateľova námietka porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy

SR je neopodstatnená. (...)

Sťažovateľ okrem toho, že žiada Ústavný súd SR o zrušenie uznesení Národnej rady SR č. 1383 zo 7. 12. 2004 a č. 1384 zo 7. 12. 2004, požiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2.000.000 Slovenských korún. (...)

Sťažovateľ uplatnil požiadavku primeraného finančného zadosťučinenia aj s odkazom na značnú publicitu jeho prípadu. Z tohto hľadiska môže mať nárok na primerané finančné zadosťučinenie skôr podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka v konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku, než voči Národnej rade SR, lebo Národná rada SR nemôže znášať zodpovednosť za komentáre a ďalšie príspevky uverejnené v masmédiách.

Sťažovateľ uplatnil právo na primerané finančné zadosťučinenie v okolnostiach, ktoré vytvárajú náležitý právny základ pre priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. (...)

Za základné kritérium pre rozhodnutie o priznaní primeraného zadosťučinenia možno označiť právny názor ústavného súdu: „Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu“. (I. ÚS 15/02. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2002 – II. polrok, s. 575) V okolnostiach prípadu Ústavný súd SR poskytol sťažovateľovi ochranu tým, že odložil vykonateľnosť uznesenia Národnej rady SR č. 1384. Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, sťažovateľ zostane vo funkcii predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR. Na jeho základnom práve podľa čl. 30 ods. 4 nevznikla, ani nevznikne žiadna ujma. Ak Ústavný súd SR sťažnosť zamietne, nevznikne právny dôvod pre uspokojenie sťažovateľovej požiadavky o primerané finančné zadosťučinenie. (...)

Národná rada SR preto odmieta opodstatnenosť sťažovateľovej požiadavky, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie. (...)

Sťažovateľ napokon navrhol, aby Ústavný súd SR nálezom priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu, ako budú vyčíslené pri skončení veci.

Návrh sťažovateľa, ktorým vzniesol požiadavku na úhradu trov konania, odporuje zákonu formálne, lebo sťažovateľ žiada, aby Ústavný súd SR rozhodol o trovách konania

nálezom, hoci zákon mu dovoľuje iba rozhodnutie uznesením. Sťažovateľ ako samozrejmosť prezentuje svoju požiadavku na úhradu trov konania bez toho, aby odôvodnil, prečo vôbec má dostať úhradu trov konania a prečo ich má dostať v plnej výške, a nie iba v časti.

Národná rada SR odmieta túto požiadavku sťažovateľa nielen z uvedených formálnych príčin, ale predovšetkým z vecných dôvodov. (...)

Národná rada SR na základe uvedeného navrhuje, aby Ústavný súd SR o ústavnej sťažnosti Dipl. Ing. Jozefa Stahla vo veci I. ÚS 238/04 rozhodol takto:

- základné právo sťažovateľa priznané čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a čl. 61 ods. 1 a 3 porušené nebolo,*
- rozhodnutie o odložení vykonateľnosti uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky č. 1384 zo dňa 7. decembra 2004 sa zrušuje,*
- požiadavka sťažovateľa o poskytnutie primeraného finančného zadosťučinenia a na úhradu trov konania sa zamietá.»*

4. 2. Predseda národnej rady JUDr. Pavol Hrušovský vyjadrením z 3. januára 2005 zaujal stanovisko aj k sťažnostiam sťažovateľky JUDr. Borisovej a JUDr. Malého, ktoré je obsahovo totožné s jeho vyjadreniami k sťažnosti sťažovateľa Ing. Stahla, uvedených v bode 4.1 časti I tohto nálezu.

4. 3. Ing. Ján Jasovský zaujal k uzneseniu ústavného súdu z 15. decembra 2004, ktorým rozhodol, že vykonateľnosť uznesenia národnej rady č. 1384 zo 7. decembra 2004 odkladá do právoplatnosti rozhodnutia o ústavnej sťažnosti podanej v tejto veci, nasledovné relevantné stanovisko:

„Konanie vo veci I. ÚS 238/04 má zásadný význam nielen pre právne postavenie sťažovateľa Dipl. Ing. Jozefa Stahla. Za súčasného stavu nastoleného bodom 2 uznesenia Ústavného súdu SR I. ÚS 238/04-7 zo dňa 15. decembra 2004, ktorým je odložená vykonateľnosť uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky č. 1384, vzniká ujma na mojom základnom práve zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo chránenom prvou vetou čl. 30 ods. 1 Ústavy SR. Národná rada SR v súlade s čl. 61 ods. 1 ústavy ma riadne zvolila za predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR, ale tejto verejnej funkcie sa nemôžem ujať. Upozorňujem aj na to, že počítanie funkčného obdobia predsedu najvyššieho kontrolného úradu z hľadiska okolností prípadu nie je jednoznačne upravené. To v prípade

dlhodobého konania o ústavnej sťažnosti Dipl. Ing. Jozef Stahla môže mať za následok vznik sporu o okamih vzniku a zániku funkčného obdobia nového predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR. Prípadná zdlhavosť konania pred Ústavným súdom SR môže nastaniu tohto sporu zabrániť iba ak ústavný súd rozhodne v prospech sťažovateľa.

Na základe všetkého dosiaľ uvedeného žiadam, aby Ústavný súd SR o ústavnej sťažnosti takto rozhodol:

- ústavná sťažnosť sa zamietá,*
- rozhodnutie o odložení vykonateľnosti uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky č. 1384 zo dňa 7. decembra 2004 sa zrušuje.“*

4. 4. Ing. Zora Dobríková zaujala k uzneseniu ústavného súdu z 20. decembra 2004, ktorým rozhodol, že vykonateľnosť uznesenia národnej rady č. 1385 zo 7. decembra 2004 odkladá do právoplatnosti rozhodnutia o ústavnej sťažnosti podanej v tejto veci, nasledovné relevantné stanovisko:

„(...) na základe skutočnosti, že v čase prijatia uznesení I. ÚS SR 244/04 a I. ÚS SR 245/04 zo dňa 20. 12. 2004 bolo už uznesenie NR SR č. 1385 vykonané a teda právne konzumované, namietam obsah bodu 2 uznesení ÚS SR, v ktorom ÚS SR rozhodol o odložení vykonateľnosti tohto uznesenia.

Zastávam názor, že odložením vykonateľnosti už vykonaného uznesenia, na základe ktorého mi už vznikla ústavná funkcia paradoxne práve dochádza k porušeniu čl. 61 ods. 1, no najmä v mojom prípade k porušeniu mojich subjektívnych práv garantovaných v čl. 30 Ústavy SR, nakoľko som sa právoplatným spôsobom stala podpredsedníčkou NKÚ SR ešte pred prijatím namietaného predbežného opatrenia ÚS SR.

ÚS SR rozhodol o predbežnom opatrení podľa § 52 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, v zmysle ktorého ústavný súd môže na návrh sťažovateľa rozhodnúť o dočasnom opatrení a odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak to nie je v rozpore s dôležitým verejným záujmom a ak by výkon napadnutého rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu neznamenal pre sťažovateľa väčšiu ujmu, než aká môže vzniknúť iným osobám pri odložení vykonateľnosti; najmä uloží orgánu, ktorý podľa sťažovateľa porušil základné práva alebo slobody sťažovateľa, aby sa dočasne zdržal vykonávania právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu

a tretím osobám uloží, aby sa dočasne zdržali oprávnenia im priznaného právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom.

Uvedené ustanovenie podľa môjho názoru neumožňuje pozastaviť výkon už vykonaného uznesenia a rovnako ani predbežným opatrením zasiahnuť do už vzniknutých ústavných práv a povinností podpredsedu NKÚ (nie iba oprávnení mi priznaných právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom), čo je zjavne v rozpore s verejným záujmom, ktorý tento zákon definuje ako prekážku pre vydanie predbežného opatrenia.

(...) dovoľujem si vyjadriť presvedčenie, že ÚS SR v čase rozhodovania o sťažnostiach JUDr. Danice Borisovej a JUDr. Igora Malého nemohol mať vedomosť o skutočnostiach, ktoré som vyššie uviedla. Preto si tiež dovoľujem navrhnúť, aby urýchlene využil ustanovenie § 52 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. a rozhodol o zrušení svojho dočasného opatrenia uvedeného v bode 2 uznesenia I. ÚS 244/04 a v bode 2 uznesenia I. ÚS 245/04, ktoré mi bráni v riadnom výkone ústavnej funkcie podpredsedníčky NKÚ SR. A dovoľujem si vážený Ústavný súd SR požiadať, aby pri posudzovaní horeuvedených sťažností zvážil aj tú skutočnosť, či rozhodnutím ústavného súdu možno napadnúť, resp. dokonca zrušiť právoplatné uznesenie Národnej rady SR a či týmto konaním nie sú dotknuté moje ústavné práva.“

4. 5. Ústavný súd vyjadrenia a stanoviská uvedené v bodoch 4. 1, 4. 2, 4. 3 a 4. 4 časti I tohto nálezu doručil sťažovateľom, s tým, že k týmto môžu zaujať písomné stanovisko. Sťažovatelia však svoje právo nevyužili, dňa 4. januára 2005 a 10. januára oznámili ústavnému súdu, že trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

II.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia nesúhlasili s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci, ústavný súd podľa § 30 ods. 1 zákona o ústavnom súde nariadil vo veci verejné ústne pojednávanie.

Verejné ústne pojednávanie sa konalo 26. januára 2005 za účasti sťažovateľky JUDr. Danice Borisovej, sťažovateľa JUDr. Igora Malého a ich právneho zástupcu JUDr. Tibora Šafárika a za účasti povereného zástupcu národnej rady JUDr. Jána Drgonca. Na ústne pojednávanie sa nedostavil sťažovateľ Ing. Jozef Stahl.

Po otvorení pojednávania predseda senátu konštatoval, že ani jeden z účastníkov konania do začiatku tohto ústneho pojednávania nevyhlásil, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť.

Po oboznámení podstatnej časti sťažností a spisu sudcom spravodajcom právny zástupca sťažovateľov JUDr. Tibor Šafárik uviedol, že „*ani po dôkladnom preštudovaní námietok odporcu nemám dôvod na zásadné korekcie petitu uvedeného v ich závere*“. Právny zástupca sťažovateľov potom k uvedeným písomným vyjadreniam národnej rady zaujal nasledovné relevantné stanovisko, ktoré predložil aj písomne na založenie do spisu:

«Vo vyjadrení z 3. 1. 2005 dominujú pojmy právny štát, právna istota a zákaz retroaktivity. Odporca po tautologickom vysvetlení, čo retroaktivita je (...), čo je pravá a čo nepravá retroaktivita viac menej presvedča presvedčených o jej škodlivosti a dôvodoch neprijateľnosti, ďalej o tom, čo jej v našom právnom systéme stojí v ceste, aby napokon konštatoval, že novelizujúce ustanovenie § 8 ods. 3 zák. č. 559/01 vôbec rektroaktivitu neobsahuje. Dá sa predpokladať, že to isté tvrdí aj o čl. 61 ods. 3 Ústavy. Už na tomto mieste treba konštatovať, že vyjadrenie opomenulo uviesť motív, ktorý nielen na pozadí zákazu retroaktivity rezonuje: zmyslom je zabrániť ujám, stratám, alebo poškodeniu subjektov na oboch stranách právneho vzťahu. Aké by však hrozilo poškodenie, strata alebo ujma verejnému záujmu alebo dokonca samotnej Národnej rade, ktorá má predsedu a podpredsedov NKÚ na sedem rokov? Teda podľa terajšieho predpisu etablovaných.

Ale nie toto je dôvod môjho nesúhlasu s tvrdeniami tohto prvého vyjadrenia. Je totiž zjavne vnútorné a obsahovo protirečivé, keď ako príklady uvádza čl. 50 ods. 6 Ústavy SR a § 56 zák. č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre. Čo hovoria tieto ustanovenia, vieme, nebudem opakovať. Dôvodom môjho nesúhlasu je opačný názor na fakt, že ústavo a zákonodarca retroaktivitu novelizovaných ustanovení „nekonštituoval“ tak, ako sa vo vyjadrení hovorí, a na právny dopad tohto faktu. Podľa môjho názoru je na súde, aby posúdil, či Ústava v čl. 61 ods. 3 a zák. č. 559/01 Z. z. v § 8 je tzv. jasný s tým dôsledkom, že obe ustanovenia budú aplikované vo svojom priamom, doslovnom význame, alebo deklaroval, že jasné nie sú dostatočne a následne ich interpretoval i vo vzťahu k tejto kauze. Neviem, či sa nájde dôvod, pre ktorý by jasné neboli. Ak teda nikde v texte sporných právnych predpisov nie je expressis verbis prechodným ustanovením vyjadrená povinnosť konfrontovať starú a novú

úpravu, stavia to „starú“ úpravu mimo, absolútne mimo relevantných úvah. A tu podľa môjho názoru treba povedať, že

1) obe novely ako lex posterior sú výsledkom normotvorného procesu, ktorý som opísal v sťažnostiach (...),

2) zákonodarca môže zvoliť úpravu ľubovoľnú - pri dodržaní ústavných zásad - pokiaľ ju však výslovne nezvolí, je nutné aplikovať všeobecné hodnotové princípy, pomocou ktorých možno preklenúť aj skutočnú aj domnelú medzeru v práve,

3) je neprípustné diskriminačné uplatňovanie nediskriminačnej normy v podmienkach normatívneho vákua tak, ako to urobila Národná rada v tomto prípade,

4) manipulovať alebo narábať s pojmom „predĺžila funkčné obdobie“ možno iba v extraregálnych súvislostiach a debatách a patrí do sprievodných aktov prijímaných noriem, ako dôvodová správa a pod. (...).

Ústava a zákon ustanovili, inštitucionalizovali funkčné obdobie predsedu a podpredsedov na 7 rokov. Nič viac a nič menej. Otázka teda podľa môjho názoru môže znieť iba: boli 7 rokov vo funkcii, alebo nie? Neboli!

5) Vyhovieť sťažnostiam znamená rešpektovať systematickú, logickú a prirodzenú súvislosť medzi spomínanou inštitucionalizáciou a jej dôvodmi s jej samotnou aplikáciou.

Na tomto mieste, vážený senát, by som pripomenul známu skutočnosť, že nie je dôležité to, čo ústavodarca a zákonodarca urobiť chcel, ale to, čo skutočne urobil. To by sme mohli obrátiť, ak niečo nechcel urobiť, mal to výslovne povedať. Ak teraz zákonodarca a ústavodarca tvrdí, že funkcionárov NKÚ vo funkciách sedem rokov ponechať nechcel, mal možnosť vybrať si medzi dvoma spôsobmi - alebo pozitívne: posunúť účinnosť čl. 61 ods. 3 a § 8 na 20. 12. 2004, teda deň, ktorý nasledoval po uplynutí predchádzajúceho obdobia - alebo negatívne: uviesť, že sa na nich tieto ustanovenia nevzťahujú, tak ako to urobil ohľadne sudcov ústavného súdu a v zákonoch, ktoré boli na základe ústavy vydané, ohľadne generálneho prokurátora, atď. Takže siahnuť do iných noriem možno, ovšem s takým záverom, že postupovať podľa nich je veľmi ominózne.

V oboch takýchto prípadoch sa zákonodarca vyjadrí, že nechce, aby terajší funkcionári podliehali novému režimu. Inak nastupuje výklad a contrario k ustanoveniam o sudcoch Ústavného súdu a generálnom prokurátorovi. Vieme, že ako u týchto funkcionárov, ústavných činiteľov Ústava urobila. Vždy sa totiž podľa môjho názoru aplikuje platné právo

s ustanovenými výnimkami. A sťažovatelia sa opierajú o platné právo. Národná rada o neexistujúcu výnimku.

K tomuto prvému vyjadreniu ešte tolko, že odporca síce v ňom argumentuje významom právnej istoty, sám sa však usiluje zneužiť nedostatok normatívnej úplnosti, ktorý je s ňou v príkrom rozpore. V podstate sa však v tomto vyjadrení ešte neuvádzajú konkrétne dôvody, prečo v detailoch sťažnosti neobstoja.

Pokiaľ ide o doplnenie vyjadrenia zo 7. 1. 2005, je rámec polemiky konkrétnejší, resp. konkrétny.

Ponajprv považuje za neopodstatnenú námietku porušenia čl. 61 ods. 1 a 3 Ústavy s tým, že ich oddelením v texte čiastočne uznal ich rozdielnu povahu. Napriek tomu - ohľadne oboch týchto odsekov, a napokon aj ďalších ustanovení, ako bude o nich zmienka ďalej - treba pripomenúť, že Ústavný súd aj bez výslovného uvedenia alebo zdôraznenia rešpektuje vo svojich rozhodnutiach vzájomnú súvislosť a väzby medzi jednotlivými ustanoveniami Ústavy. A to bez ohľadu na to, v ktorej hlave Ústavy sú uvedené. Je len prirodzené, že v konaní o sťažnosti je východným a dominantným ustanovením základné právo alebo sloboda, uvedené v II. Hlave Ústavy. Z uvedeného dôvodu sú sťažnosti koncipované tak, že namietame porušenie základného práva v spojení s ostatnými, významovo konzistentnými ustanoveniami Ústavy. Možno sa v tejto súvislosti odvolať na rozhodnutie Ústavného súdu č. II. ÚS 48/97, pričom treba pripomenúť, že všetky namietané články Ústavy majú vecnú, funkčnú a takpovediac aj personálnu súvislosť s čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy.

Dá sa teda síce pripustiť, že priama aplikácia tzv. organizačnej normy (čl. 61 Ústavy) do úvahy neprichádza a ani sme takto postupovať neboli odkázaní. Sťažnosti by však neboli úplné, nevyčerpávali by celý, špecificky určený rozsah namietnutých porušení. Sťažovatelia sú funkcionármi, ktorých volí a odvoláva Národná rada. Nie funkcionármi abstraktnými. To pokiaľ ide o čl. 61 ods. 1. Pokiaľ ide o ods. 3 citovaného ustanovenia, domáhame sa uznania či priznania sedemročného funkčného obdobia, ktoré je zasa v Ústave iba v tomto ustanovení konkretizované. Je teda podľa mojej mienky vzťah oboch týchto ustanovení k namietanému porušeniu základného práva racionálne a významovo nesporný.

Pri tejto príležitosti prosím, aby ste venovali pozornosť jednému faktu a jednej z neho vyplývajúcej hypotetickej úvahy.

Tým faktom je rozhodnutie Ústavného súdu č. I. ÚS 8/97. Ide o známe rozhodnutie v kauze Gaulieder, v ktorom bola prelomená zásada, že vtedajším podnetom bolo možné namietat' iba práva, uvedené v II. hlave Ústavy, hoci iné rozhodnutia práve túto zásadu dovtedy presadzovali vo forme výkladu pojmu „porušenie svojich práv“. Ústavný súd tu priznal priamu aplikovateľnosť čl. 81 Ústavy, stojaceho zjavne mimo rámca základných práv a slobôd.

Spomínaná úvaha spočíva v možnosti, ktorú poskytuje stanovisko odporcu. Je trochu absurdná, ale takto hypoteticky sa aj odporca vyjadril. Sťažovatelia podľa stanoviska odporcu majú svoje funkčné obdobie päťročné. V tom prípade by mohli byť zvolení dvakrát na 7 rokov po sebe idúcich. Na to by im mohlo stačiť, aby sa prípadne po túto dobu udržalo im naklonené zloženie Národnej rady. A nastupuje nový čl. 61, pretože oni neboli volení na sedem rokov. Chýba takisto prechodné ustanovenie, a zas by bolo treba uvažovať, či to tak náhodou nie je. Oni majú právo, keby teraz uspeli, byť dvakrát za sebou sedem rokov týmito funkcionármi. K takémuto výsledku by nutne viedol výklad sporných noriem, ako ho podáva odporca. Samozrejme za predpokladu, že sťažovatelia by boli úspešnými uchádzačmi v posledných voľbách.

V tejto časti vyjadrenia je uvedená aj opodstatnená výčitka, ktorá sa týka čl. 2 ods. 1 Ústavy, uvedeného v sťažnosti. Ospravedlňujem sa. Z textu sťažnosti sa ovšem dá bez ťažkostí identifikovať, o čo nám ide. Je to odsek 2 tohto článku, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe Ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. V žiadnom prípade nám však nejde o procedúru navrhovania a voľby kandidátov, ktorú zdôrazňuje vo svojom vyjadrení Národná rada. Tá nemá dôvod byť napadnutá vo svojej podstate. Prebehla však predčasne podľa nášho názoru. Absencia prechodných ustanovení má však zásadný význam pre ustálenie, či Národná rada postupovala predovšetkým v medziach Ústavy. Že sa aj na Národnú radu povinnosť rešpektovať tento ústavný príkaz vzťahuje opieram medzi iným i o rozhodnutie Ústavného súdu ČSFR č. I. ÚS 191/92, podľa ktorého kritériom pre určenie, či subjekt koná ako orgán verejnej moci je skutočnosť, či tento subjekt rozhoduje o právach a povinnostiach iných osôb a či tieto rozhodnutia sú štátnou mocou vynútiteľné. Takže v tejto súvislosti otázka znie: ktorá norma, ktorý článok Ústavy, platnej od 1. 7. 2001, určuje medze konania Národnej rady? Odpoveď aspoň mne sa vidí, je jednoznačná - tá organizačná norma, ktorá hovorí o

sedemročných funkčných obdobiach. Čo je mimo nej, je mimo medzí Ústavy. A takto je v priamom rozpore s čl. 2 ods. 2 Ústavy.

Ďalej je vo vyjadrení popieraná opodstatnenosť námietky porušenia východiskového čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy. V úvode mojej reakcie sa domáham akceptovania, že tento článok nie je uzavretou, ale otvorenou právnou normou. Najmä v odseku 1 nie je nutné držať sa rigidne názoru, že priamy výkon práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných priamo je vyčerpaný právom zúčastniť sa referenda. Tvrdím, že odsek 4 tohto článku umožňuje volenému a inému verejnému funkcionárovi práve tento priamy výkon, resp. účasť. Tento aspekt však odporca nepokladá za sporný, skôr alebo predovšetkým popiera možnosť namietnuť porušenie čl. 30 ods. 1 a 4 z toho dôvodu, že viaceré judikáty Ústavného súdu vyznievajú, vlastne priamo deklarujú, že „právo zotrvať v štátnej funkcii, do ktorej sa navrhovateľ dostal voľbou Národnej rady SR síce v súlade a podľa Ústavy, nie je súčasťou práv, uvedených v čl. 30 ods. 1 Ústavy“ (opieram sa o rozhodnutie II. ÚS 796/00). Proti tomuto záveru nemožno mať námietky. A ani nemáme. Je však ono celkom alebo vytrhnuté z kontextu skutkového stavu sťažnosti, alebo mimo jeho obsahu.

Aj čl. 61 Ústavy má podobné znenie, ako iné, pojednávajúce o ústavných činiteľoch. Konkrétne v časti, kde sa hovorí, že ich Národná rada volí a odvoláva. Nám však ide - lebo musí ísť - o termín „odvoláva“. Bez potreby uviesť konkrétne rozhodnutia Ústavného súdu, v tejto otázke sa všetky zaoberali sťažnosťami na údajné neodôvodnené alebo inak protiprávne odvolanie z funkcie počas jej trvania, nie po jej skončení. Netreba azda pripomenúť, že Ústava v niektorých prípadoch podmienky odvolania uvádza expressis verbis, u niektorých - vrátane NKÚ - nie. Nám ale o odvolanie z funkcií počas funkčného obdobia nejde. Národná rada ani k takémuto kroku nepristúpila pre zjavný nedostatok podmienok a úpravy a aj pre voľbu iného postupu. Sú preto všetky úvahy, opierajúce sa o takúto judikatúru v našom prípade nepoužiteľné. A opäť pripomínam kauzu Gaulieder! A nesporný súvis čl. 30 ods. 1 a 4 s čl. 61 ods. 1 a 3 Ústavy. V právnom štáte asi sotva možno pripustiť, aby bol niekto kedykoľvek a z akéhokoľvek dôvodu počas výkonu svojej funkcie odvolateľný. V tom prípade by nebolo možné hovoriť o nezávislosti ani o jej atribútoch. Tým som odpovedal aj na vzťah veci k čl. 1 ods. 1 Ústavy.

Pokiaľ ide o čl. 12 Ústavy, odvolal som sa v sťažnostiach na všeobecnú rovnostnú klauzulu. Nejde nám pritom o rovnoprávnosť pri výbere alebo v prístupe k funkcii, ide nám

o rovnosť funkcionárov, ktorí teraz a v budúcnosti budú vykonávať funkciu predsedu a podpredsedov NKÚ podľa terajšej, zdôrazňujem terajšej v súčasnosti platnej úpravy.

Napokon niekoľko slov k uplatnenému právu na priznanie primeraného zadostučinenia. Zásadne nepripúšťam vytknutú motiváciu v sťažnostiach uvedeného odôvodnenia tak, ako sa teda vo vyjadrení uvádza, že by som mal „nadbiehať“ alebo vnucovať sa Ústavnému súdu tvrdením, že je to Ústavný súd, ktorý má jediný právo vo veci rozhodnúť. Toto som uviedol iba pre ilustráciu stavu, kedy sa s obľubou na rôznych fórach takáto formulácia používa. A používa sa aj v prípadoch, keď to tak nie je. Chcel som teda iba zdôrazniť, že tu považujem kompetenciu Ústavného súdu za nespornú. Inak si myslím, že rozsah vyjadrenia Národnej rady, ktorý je tejto otázke venovaný, nezodpovedá a nie je v priamej úmere jej významu. Preto je moja reakcia na túto jeho časť obmedzená iba na toto vysvetlenie. Nesúhlasím však, vážený senát, s tým, že by v prípade úspechu sťažností neexistoval dôvod na priznanie náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľov, aj to sa tam uvádza. Tu jednoznačne ide o otázku úspechu v spore a nie o právny alebo iný status subjektu, ktorý v spore neuspel. (...)»

Právny zástupca sťažovateľov ďalej poukázal na právne úpravy ohľadne funkčného obdobia predsedov a podpredsedov najvyšších kontrolných úradov v niektorých štátoch (v Maďarsku a Rakúsku dvanásť rokov, v Čechách a Poľsku deväť rokov, vo Veľkej Británii a na Cypre sú títo funkcionári ustanovovaní doživotne) a poukázal na prípad prezidenta Účtovného dvora Rakúska Dr. Tassila Broesigkeho.

Poverený zástupca národnej rady JUDr. Ján Drgonec vo svojej reakcii na uvedené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov uviedol, že „v zásade zdôrazňujem predovšetkým na úvod, že v celom rozsahu zotrvávam na stanovisku národnej rady, ktoré bolo písomne prezentované“. V ďalšom poukázal na to, že „by sme mali venovať väčšiu pozornosť než sťažovatelia otázke relevancie vyjadrení osôb docenta Jasovského a pani Dobríkovej k tejto kauze. Ja viem, že nie sú vedľajší účastníci konania, práve preto zdôrazňujem túto skutočnosť, je to chyba zákona o konaní pred ústavným súdom (...). Ak sa chceme vyhnúť alebo ak chceme minimalizovať pravdepodobnosť, že dôjde ku konaniu proti Slovenskej republike pre porušenie práva na spravodlivý proces, nazdávam sa, že je dôležité, aby ich stanoviská mali právne významný charakter, a z toho dôvodu navrhujem,

aby sa stanoviská osôb, ktoré prezentovali svoje vyjadrenia, ale nie sú vedľajšími účastníkmi konania, akceptovali súdom ako súčasť vyjadrenia Národnej rady Slovenskej republiky“. Zástupca národnej rady ďalej uviedol, že „pokiaľ ide o komparatistiku a stav v zahraničí, nie je mi jasné, či sa sťažovatelia domáhajú toho, aby ústavný súd rozhodol, že ich funkčné obdobie trvá dvanásť rokov tak ako v Maďarsku, z hľadiska podstaty veci išlo o absolútne irelevantné príklady. Pokiaľ ide o tú rakúsku kauzu, musím pripomenúť rozdiel v skutkovom stave. Tam došlo k odvolaniu funkcionárov alebo k zrušeniu funkčného obdobia osôb ustanovených na doživotie v dôsledku zmeny právnej úpravy po tom, čo boli vo funkciách. Nie je to prípad, ktorý je predmetom rokovania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky“. JUDr. Ján Drgonec ďalej – okrem iného - poukázal na to, že „tu je spor o to, či tá funkcia trvá päť rokov alebo či trvá sedem rokov. Do tejto chvíle nie je rozhodnuté, aké dlhé je to funkčné obdobie, a pokiaľ ide o verejný záujem, ten tu presne je prítomný, pretože ak tá funkcia trvá päť rokov a národná rada by bola ponechala vo funkciách predsedu a podpredsedov na sedem rokov, porušila by ústavu rovnako, ako ju prípadne porušila, ak predčasne zvolila nových funkcionárov NKÚ, ale rozhodne štátny orgán s pôsobnosťou zriaďovať akýkoľvek iný štátny orgán nemôže sa správať bez nesúladu s verejným záujmom tak, že zostane nečinný, že zostane ľahostajný na základe domnienky s 50 % pravdepodobnosťou istoty“. Zástupca národnej rady napokon považoval za dôležité uviesť, že «inžinier Stahl namieta, že (...) nie je nikde povedané, že bol zvolený na päť rokov. Je to zavádzanie. Ing. Stahl bol zvolený do funkcie, ktorej dĺžku vymedzovala ústava a výslovne hovorila o piatich rokoch. Nebol najmenší právny dôvod na to, aby národná rada hovorila, na koľko rokov volí konkrétnu osobu za predsedu NKÚ. Druhá záležitosť, argumentácia sťažovateľa, je postavená na vyvolávaní pochybností o tom, čo s verejným úradom, pre ktorý sa v prechodných ustanoveniach výslovne nepovie áno alebo nie. Súčasťou tej právnej úpravy je zákon 559, ktorý keď bol prerokovaný v pléne národnej rady, tak bol predložený ako návrh poslanca Benkovského. V rámci rozpravy bol predložený pozmeňujúci návrh ústavnoprávneho výboru, ktorým sa malo v prechodných ustanoveniach riešiť postavenie predsedu NKÚ a podpredsedov NKÚ, teda konkrétnych úradujúcich osôb. Na záver rozpravy predkladateľ zákona pán poslanec Benkovský povedal práve k tomuto návrhu na riešenie dĺžky funkčného obdobia: „Osobne si viem predstaviť platnosť ustanovenia už na súčasných predstaviteľoch najvyššieho kontrolného úradu, ale

opakujem, toto je vec skôr politická ako odborná. Vzhľadom na rozdielne názory by som preto odporúčal vyňať tento bod. Národná rada teda vo chvíli, keď schvaľovala zákon o NKÚ, sa zaoberala aj otázkou, či predĺži alebo nepredĺži funkčné obdobie úradujúcich funkcionárov. Napokon v hlasovaní rozhodla o tom, že neakceptuje návrh na to, aby sa vzťahoval zákon aj na ich postavenie. Čiže, myslím si, že ťažko sa dnes dá rozumne vykonštruovať právny výklad, na základe ktorého by sme mohli dospieť k záveru, že hoci to národná rada urobiť nechcela, a hoci nič také v zákone ani v ústave nepovedala, platí, že funkčné obdobie sa bez ďalšieho predlžuje».

Po vystúpení zástupcu národnej rady predseda senátu oboznámil písomné vyjadrenia dotknutých osôb v danej veci, a to Ing. Jána Jasovského a Ing. Zory Dobríkovej, v rozsahu, ako to je uvedené v bode 4. 3 a 4. 4 I časti tohto nálezu, a prečítal tiež nasledovný úradný záznam predsedu I. senátu z 20. decembra 2004 vo veci sp. zn. I. ÚS 244/04 a sp. zn. I. ÚS 245/04:

„Dňa 20. decembra 2004 v priebehu prejednávania uvedených vecí predseda I. senátu L. Mészáros (v prítomnosti E. Báránysa a Š. Ogurčáka) sa telefonicky skontaktoval s predsedom NKÚ Ing. Jozefom Stahom, ktorého stručne oboznámil s navrhovaným dočasným opatrením Dr. D. Borisovej a Dr. I. Malého v predmetných veciach a spýtal sa predsedu NKÚ, či už bola Ing. Z. Dobříková uvedená do funkcie na NKÚ namiesto niektorého z menovaných sťažovateľov. Predseda NKÚ odpovedal, že Ing. Zora Dobříková dosiaľ do funkcie uvedená nebola. Na otázku predsedu senátu, či predseda NKÚ mieni uviesť do funkcie Ing. Zoru Dobříkovú a kedy, Ing. J. Stahl odpovedal, že čaká na rozhodnutie ústavného súdu v daných veciach, a požiadal predsedu senátu, aby ho telefonicky, resp. faxovou správou čím skôr informoval o rozhodnutiach v predmetných veciach. Po skončení uvedených pojednávaní o spojení vecí I. ÚS 238/04, I. ÚS 244/04 a I. ÚS 245/04 predseda senátu telefonicky informoval predsedu NKÚ o rozhodnutiach v daných veciach a prvá strana obsahujúca výrok o predbežných opatreniach, resp. dočasných opatreniach v prejednávaných veciach bola odfaxovaná predsedovi NKÚ.“

Právny zástupca sťažovateľov JUDr. Tibor Šafárik na reakciu zástupcu národnej rady v podstate nasledovne odpovedal: *„Treba v tejto súvislosti povedať jedno slovo alebo dve o požadovanej úrovni kvality právnej normy, o ktorej európske inštalácie veľa hovoria,*

pričom záver nemôže byť iný ako ten, že ústava v tomto ohľade ani zákon, ktorý sa týka NKÚ, je nekvalitný, vyslovene nekvalitný. Zo sťažnosti je celkom jasné, že chcú len, aby ústavný súd a národná rada rešpektovala funkčné obdobie na sedem rokov, ktoré je v ústave. Nechcú byť ani dvanásť rokov ani doživotne, tak ako je to v niektorých krajinách.“

V súvislosti s predloženým rakúskym prípadom právny zástupca sťažovateľov ešte uviedol, že „v tomto prípade práve došlo k opačnému postupu, že etablovaný človek, funkcionár, následkom novej úpravy mu bolo skrátené funkčné obdobie na dvanásť rokov, tak ako to bolo v novej úprave. Ide o to, že táto úprava nezabudla povedať, čo sa zaráťva do obdobia, najmä ale že tu bola platná nová úprava, a nie stará“.

Po vystúpení právneho zástupcu sťažovateľov mu člen senátu Eduard Bárány položil nasledovnú otázku: *«(...) Čo Vás vedie k záveru, že v danom prípade z mlčania možno usúdiť, že sa vzťahuje nové funkčné obdobie aj na tých ktorí už zastávali túto funkciu? Rakúsky prípad, ktorý ste uviedli, bol opačný a z hľadiska demokratickej legitimacy je to podstatné. Bol prípadom skrátenia ex constitutione. Tu by sa z mlčania vyvodzovalo na „predĺženie“ (...), že sa vzťahuje aj na osoby, ktoré v dobe prijímania novely zastávali funkciu.»*

Právny zástupca sťažovateľov na uvedenú otázku odpovedal, že: *„(...) Rakúsky prípad nepovažujem za prameň práva (...). Odvolám sa iba na jednu vetu, ktorá do značnej miery vysvetľuje náš postoj, prečo uprednostňovať jedno pred druhým. (...) Tá jedna veta hovorí, že pre zákonodarcu alebo pre ústavodarcu tento stav bol neuspokojivý. To znamená, že neuspokojivý stav zmenil na uspokojivý. Aký stav považoval za uspokojivý, vyjadril v tom, že upravil nanovo funkčné obdobie. Ja sa odvolávam iba na to v tomto prípade, že nová situácia vytvorená právnym predpisom bola rešpektovaná, je pravda, že i za pomoci prechodného ustanovenia. (...) Ústava mlčí v otázke prechodného ustanovenia. A ak v tejto otázke mlčí nie v tom, že či sedem rokov alebo päť rokov, skrátka nehovorí nič o tom, čo s funkcionármi, ktorý neskončili svoje funkčné obdobie v lehote nadobudnutia účinnosti nového predpisu. No a v tomto prípade už samozrejme nastupujú keď už nie písané, tak nepísané úvahy a ja hovorím aj v súvislosti s tým rakúskym prípadom, že k novému záveru, k novému predpisu sa dôjde po tom, keď sa zistí, že ten starý nevyhovuje. To znamená, celkom jednoznačne, nevyhovovalo päť rokov, ustanovilo sa sedem rokov. Nepovedalo sa, čo s tými, ktorí neskončili svoje funkčné obdobie do 1. júla. (...) Napriek tomu, že národná*

rada uvažovala, neuviedla ani do ústavy ani do zákona to, čo nám tam chýba. Pritom pripomínam, že od 1. 7. 2001 do dnešného dňa je pomerne dlhá doba. (...) Pokiaľ ide o hodnotové princípy, verejný záujem je stále debatovaná otázka, nemá legislatívnu formuláciu. Je veľa sporov o tom, čo verejný záujem je a čo nie je. V každom prípade je verejným záujmom, aby existoval predseda a podpredseda najvyššieho kontrolného úradu. To je ústavný činiteľ, je to ústavná funkcia. Verejný záujem spočíva minimálne v tom, aby boli. A keď sa národná rada uzniesla, že bude sedem rokov, tak predpokladám, že je verejným záujmom a hodnotovo je vyššie sedemročné obdobie ako päťročné, pretože sa po dlhšej úvahe zistilo, že päť rokov je málo. Či už z dôvodu nezávislosti, odbornosti a neviem, aké iné motívy môžu hrať úlohu. V každom prípade výsledok je jasný. Je to sedem rokov. To, že sa ústavodarca nevyjadril o veci expressis verbis, nemožno vyložiť inak. (...)

Člen senátu Štefan Ogurčák položil právnemu zástupcovi sťažovateľov nasledovnú otázku: „Môže orgán, ktorý danú právnu normu prijal, dodatočne podať jej výklad. Akú váhu tomuto výkladu pripisujete?“

Na uvedenú otázku právny zástupca sťažovateľov uviedol, že „Priznám sa, už výsledok, že sme sťažnosť podali, znamená to, že prakticky nijakú. Autorský výklad je až za justičným výkladom, pretože v tomto prípade nemá národná rada ani jurisdikčnú, ani parajurisdikčnú právomoc (...) a napokon v jednej vete som sa už tak vyjadril, že vôbec nie je dôležité, čo chce zákonodarca povedať. Dôležité je, čo naozaj povedal. A v tomto je obsiahnuté aj to, že je dôležité aj to, čo nepovedal. Tak prechodné ustanovenie z hľadiska jeho váhy a miesta v normotvorbe nie je nejaké treťoradé alebo bezvýznamné. To relatívne každý jeden zákon, ktorý rieši stret záujmov, obsahuje prechodné ustanovenie a nevidím dôvod, že tu sa vynechalo, lebo je to absolútne zjavné, že to bolo treba riešiť. Pokiaľ ide o tú váhu autorského výkladu, (...) to nás neviaže, národná rada to už urobila, že podala takýto výklad. Ale keď je ten výklad sporný, čo s tým? Jedine ústavný súd. Keby to bolo tak, že národná rada svojím autorským výkladom zabezpečí ďalší postup, tak sme ticho“.

JUDr. Ján Drgonec na vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľov reagoval nasledovne: (...) Je tu ešte otázka demokratickej formy vlády a predlžovania funkčných období. My ústavu veľmi často vnímame ako text, ktorý by ani nemal byť súčasťou právneho

poriadku, niekde tak na okrasu a nech nám nezasahuje do reality. Takým spôsobom sa nakladá predovšetkým s článkom 1. Teda článok 1 ods. 1 Slovenská republika je demokratický a právny štát. Ústavný súd cez svoju rozhodovaciu činnosť sa dostal k ustáleniu nejakých kritérií právneho štátu. Tá druhá časť tej istej vety, teda demokratický štát, slovo demokratický, zatiaľ do rozhodovacej činnosti ústavného súdu tak často neprerazila. Myslím si, že to je jedna z budúcich úloh uplatňovania ústavy na Slovensku dať nejaký právny rámec práve tomu prívlastku demokratický štát a je to teda vec, ktorá sa veľmi dôležite dostáva do tejto témy. Podľa môjho presvedčenia s demokratickou formou vlády nemôže byť zlučiteľné predlžovanie funkčného obdobia počas jeho plynutia.(...) Myslím si, že jednoducho súčasťou obsahu demokratického štátu nevyhnutne musí byť dodržiavanie funkčných období, pretože len čo sa toto uvoľní, len čo padnú zábrany, len čo si povieme, že raz ustanovená osoba môže byť v tej funkcii bez opakovania voľby vlastne neurčitý čas, tak sa nič demokratická forma vlády. Je to teda výnimočné opatrenie, v demokratickej spoločnosti to musí byť nejakým spôsobom výslovne povedané. Musí sa diať na základe nejakých kritérií. A to musím pripomenúť, keď sa ústava novelizovala v roku 2001, predlžovali sa ústavné, teda ústavou dané funkčné obdobia viacerých funkcionárov, nielen funkcionárov NKÚ, a tam, kde sa malo za to, že sú splnené dôvody na to, aby sa predĺžilo funkčné obdobie úradujúcich funkcionárov štátu, ústava výslovne povedala, že tieto funkčné obdobia sa predĺžili. Nepovedalo sa nič také vo vzťahu k predsedovi a podpredsedom NKÚ“.

Právny zástupca sťažovateľov na uvedené stanovisko JUDr. Jána Drgonca reagoval nasledovne: „(...) u generálneho prokurátora sa povedalo, že ostane vo funkcii tak dlho, ako bol zvolený. (...) Pokiaľ ide o demokratické princípy, ktoré by sa mali odraziť v tejto veci, povedzme, ja ich kladiem do obdobia normotvorby alebo ešte predtým, keď zákon má byť pripravený, a tvrdím, že práve v dôsledku princípov demokratického štátu sa pristúpilo k tomu, že sa funkčné obdobie predĺžilo. (...) Takže i keď je možné povedať, že vyzerá to tak ako osobný záujem funkcionárov ostať dlhšie ako tí noví, tak ja si myslím, že to je záujem štátu, a navyše toto riešenie, ktoré ponúka národná rada, je výsledkom politického zloženia, politického prístupu k veci.“

Právny zástupca sťažovateľov JUDr. Tibor Šafárik na záver navrhol, aby ústavný súd vyhovel „sťažnostiam v tom rozsahu, ktorý je aktuálny v čase Vášho rozhodnutia“.

Zástupca národnej rady JUDr. Ján Drgonec uviedol, že: *„Jednu vetu na záver, politické zloženie parlamentu je všeobecne známou skutočnosťou, je rovnako všeobecnou známou skutočnosťou, že minimálne koalícia a opozícia majú rozdielne pohľady na riešenie väčšiny vecí. V tomto prípade ale je absolútne neopodstatnená téza o politickom prístupe k veci, pretože parlament bez ohľadu na svoje politické zloženie, bez ohľadu na akékoľvek strany alebo kluby rozhodol takmer jednomyselne v tom, že funkčné obdobie skončilo a že zvolí nových funkcionárov. Je to teda výsostne právne rozhodnutie, aj keď v rozhodovaní národnej rady to nie je príliš časté rozhodnutie“.*

III.

Podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 1 ústavy štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 61 ods. 1 ústavy na čele najvyššieho kontrolného úradu je predseda. Predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu volí a odvoláva národná rada.

Dĺžku funkčného obdobia predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu ustanovil ústavný zákon - Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z. a ústavného zákona č. 9/1999 Z. z. - v čl. 61 ods. 3 takto:

„Tá istá osoba môže byť zvolená za predsedu najvyššieho kontrolného úradu najviac v dvoch po sebe nasledujúcich päťročných obdobiach“.

Podľa ustanovenia § 8 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení zákona č. 458/2000 Z. z.:

„Funkčné obdobie predsedu a podpredsedov je päť rokov“.

Ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z., ktorý ohľadom tohto ustanovenia nadobudol účinnosť 1. júla 2001, bolo zmenené funkčné obdobie predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu takto:

„Tá istá osoba môže byť zvolená za predsedu a podpredsedu najvyššieho kontrolného úradu najviac v dvoch po sebe nasledujúcich sedemročných obdobiach“.

Podľa ustanovenia § 8 ods. 3 zákona č. 559/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení zákona č. 458/2000 Z. z. a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 559/2001 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2002:

„Funkčné obdobie predsedu a podpredsedov je sedem rokov“.

Podľa prvej vety čl. 6 ods. 4 Legislatívnych pravidiel tvorby zákonov, ktoré boli schválené uznesením národnej rady z 18. decembra 1996 č. 519 a ktoré boli publikované pod č. 19/1997 Z. z.:

«Vplyv navrhovaného zákona na právne vzťahy upravené doterajším zákonom treba do návrhu zákona zaradiť do časti označenej nadpisom „Prechodné ustanovenia“ („Prechodné ustanovenie“).»

Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z. a zákon č. 559/2001 Z. z. neobsahujú prechodné ustanovenia o vplyve na právne vzťahy upravené dovtedajšími normami vo vzťahu k predĺženiu funkčného obdobia predsedu a podpredsedu najvyššieho kontrolného úradu.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. (...)

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

IV.

1. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

2. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom a uzneseniami národnej rady zo 7. decembra 2004

- č. 1383, ktorým národná rada skonštatovala, že

„1. funkčné obdobie predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Jozefa Stahla, ktorý svoju funkciu začal vykonávať od 15. decembra 1999 uplynie dňom 15. decembra 2004,

2. funkčné obdobie podpredsedov Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Danice Borisovej a Igora Malého, ktorí svoju funkciu začali vykonávať od 15. decembra 1999 uplynie dňom 15. decembra 2004“;

- č. 1384, ktorým národná rada zvolila *„za predsedu Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Jána Jasovského s tým, že funkciu predsedu začne vykonávať od 16. decembra 2004“;*

- č. 1385, ktorým národná rada zvolila *„za podpredsedníčku Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky Zoru Dobríkovú s tým, že funkciu podpredsedníčky začne vykonávať od 16. decembra 2004“;*

došlo k porušeniu základných práv sťažovateľov zúčastňovať sa na správe verejných vecí podľa čl. 30 ods. 1 ústavy a práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 ústavy.

3. Ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Ústavné požiadavky demokratického a právneho štátu vytvárajú predpoklady a medze výkonu verejnej (štátnej) moci. Jednou z požiadaviek demokratického právneho štátu založeného na princípe suverenity ľudu ustanovenou v čl. 2 ods. 1 ústavy, podľa ktorej štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo, je, že verejná (štátna) moc môže byť vykonávaná výlučne na základe demokratickej legitimity.

Podľa názoru ústavného súdu atribútom takto chápanej demokratickej legitimacy založenej na princípe suverenity ľudu a demokratického právneho štátu vo vzťahu k verejným funkciám je ústavná požiadavka, aby ich vznik (verejných funkcií) bolo možné spätnou väzbou privodiť k ich prameňu, teda k občanovi, resp. k ľudu.

3. 1. Niet pochyb o tom, že do rámca výkonu verejnej moci - medzi inými - treba zahrnúť aj funkciu predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu.

Medzi účastníkmi tohto konania bolo nesporné, že sťažovatelia voľbami v národnej rade získali oprávnenie na výkon ich ústavných funkcií iba na päť rokov. Spornou otázkou bolo, či sa toto oprávnenie predĺžilo o ďalšie dva roky *ex constitutione*, resp. *ex lege*.

Sťažovatelia boli do svojich verejných ústavných funkcií ustanovení výslovným aktom, a to voľbou v národnej rade v roku 1999 podľa v tom čase platného a účinného znenia čl. 61 ods. 3 ústavy a podľa ustanovenia § 8 ods. 3 zákona o najvyššom kontrolnom úrade na päť rokov. Na voľbách do predmetných funkcií v roku 2004 sa nezúčastnili, to znamená, že ďalšiu demokratickú legitimitu na výkon ústavnej funkcie predsedu, resp. podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu na viac ako päť rokov sťažovatelia voľbami v národnej rade podľa čl. 61 ods. 1 ústavy nezískali.

3. 2. Prechodné ustanovenia ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. a zákona č. 559/2001 Z. z. neobsahujú žiadnu zmienku ohľadom dĺžky funkčného obdobia predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu. Sťažovatelia sú však toho názoru, že *«toto „mlčanie“ nemožno z viacerých dôvodov vyložiť in fraudem ohľadne dĺžky funkčného obdobia v riešenom prípade, v prvom rade pre zjavnú povinnosť favorizácie predpisu, účinného v čase rozhodovania»*. Sťažovatelia teda zmenu ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. a novelu zákona č. 559/2001 Z. z. vo vzťahu k predĺženiu funkčného obdobia predsedu a podpredsedu najvyššieho kontrolného úradu vykladajú tak, že tieto retroaktívne pôsobia aj na právne vzťahy, na základe ktorých boli zvolení do funkcie predsedu, resp. podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu. Ústavný súd sa preto v ďalšom zamerail na to, či sťažovatelia mohli nadobudnúť demokratickú legitimáciu na výkon svojich ústavných funkcií predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu zmenou ústavy ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. a novelou zákona č. 559/2001 Z. z.

3. 3. Ústavný súd už vo viacerých rozhodnutiach vyslovil, že v našom ústavnom poriadku sa uplatňuje zásada *„lex retro non agit“* (teda „zákon nemá spätnú účinnosť“), keď napr. uviedol, že k definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem, ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany práv občanov a právnej istoty (PL. ÚS 16/95). K tomu treba dodať, že k definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktívneho výkladu právnych noriem, ktorý je rovnako významnou demokratickou zárukou ochrany práv občanov a právnej istoty.

Právna teória rozoznáva retroaktivitu pravú a nepravú. Pravá retroaktivita zahŕňa prípady, keď právna norma reglementuje i vznik právneho vzťahu a nároky z neho vzniknuté pred jej účinnosťou (teda o pravom spätnom pôsobení nového zákona ide vtedy, keď pôsobí aj pre minulú dobu). Nepravá retroaktivita spočíva v tom, že právne vzťahy hmotného i procesného práva, ktoré vznikli za platnosti práva starého, sa spravujú zásadne týmto právom, a to až do doby účinnosti práva nového. Po jeho účinnosti sa však riadi právom novým (teda o nepravom spätnom pôsobení hovoríme vtedy, keď nový zákon nariaďuje, že má byť použitý i na staré právne pomery už založené, ale iba od doby, keď začína pôsobnosť nového zákona, alebo ešte od neskoršej doby (*mutatis mutandis* PL. ÚS 38/99)).

Pri posudzovaní danej veci bolo potrebné zodpovedať predovšetkým otázku, či ustanovenia čl. 61 ods. 3 ústavy a § 8 ods. 3 zákona o najvyššom kontrolnom úrade možno označiť za retroaktívne, a pokiaľ áno, či ide o pravú alebo o nepravú retroaktivitu. V prípade kladnej odpovede je ďalej otázna ústavnoprávna akceptovateľnosť alebo neakceptovateľnosť retroaktívnej právnej normy.

3. 4. Pravá spätná účinnosť by bola v prípade ustanovení čl. 61 ods. 3 ústavy a § 8 ods. 3 zákona o najvyššom kontrolnom úrade daná iba za predpokladu, pokiaľ by sa týkala vzniku predmetných právnych vzťahov (voľby predsedu a podpredsedov) pred 1. júlom 2001, resp. pred 1. januárom 2002. Normy uvedeného ústavného zákona a zákona však pôsobia zásadne do budúcnosti, teda v danom prípade nejde o pravú retroaktivitu.

3. 5. Pokiaľ ide o nepravú retroaktivitu, všeobecne v prípadoch stretu starej a novej právnej normy platí nepravá retroaktivita, t. j. od účinnosti novej právnej normy sa i právne vzťahy vzniknuté podľa zrušenej právnej normy riadia právnou normou novou. Vznik právnych vzťahov existujúcich pred nadobudnutím účinnosti novej právnej normy, resp. právne nároky, ktoré z týchto vzťahov vznikli sa riadia zrušenou právnou normou (dôsledkom opačnej interpretácie stretu právnych noriem by bola pravá retroaktivita). Aplikuje sa tu princíp ochrany právnych vzťahov, ktoré vznikli v minulosti. V prípade sťažovateľov právne vzťahy ohľadom kreovania ich funkcií (voľby) a právne nároky súvisiace s ich zvolením (právo vykonávať funkciu po určitú dobu) sa riadia zrušeným (zmeneným) ustanovením ústavy a zákona.

Ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. došlo ku predĺženiu funkčných období viacerých ústavných funkcií (napr. sudcov ústavného súdu, predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu). Novela ústavy obsahuje prechodné ustanovenia, podľa ktorých sa nové funkčné obdobia nevzťahujú na sudcov ústavného súdu, a zároveň umožňuje osobám, ktoré zastávali tieto funkcie, napriek novému obmedzeniu počtu povolených funkčných období, aby sa znova uchádzali o tieto funkcie. Novela ústavy mlčí o subjektoch, ktoré zastávali v momente jej účinnosti funkcie predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu.

Chápanie intertemporality, bežné najmä v súkromnom práve, by mohlo viesť k záveru, že predseda a podpredsedovia najvyššieho kontrolného úradu, teda sťažovatelia, by svoje funkcie, ktoré získali podľa predchádzajúcej právnej úpravy, a ktorých trvanie sa má riadiť už podľa novely ústavy, mali zastávať nie päť, ale sedem rokov. Pri takomto chápaní by z mlčania ústavodarcu i zákonodarcu vyplynulo, že sťažovatelia majú funkcie predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu zastávať o dva roky dlhšie v porovnaní s obdobím, na ktoré boli zvolení. Došlo by teda ku predĺženiu ich funkčných období o dva roky počas zastávania funkcií. V danom prípade však ide o ústavné právo a funkcie predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu sú významnými ústavnými funkciami. Ich nositelia sa významne podieľajú na výkone štátnej moci, k čomu potrebujú v každom momente zastávania ich funkcie demokratickú legitimitu. Vyplýva to z charakteristiky Slovenskej republiky ako demokratického a právneho štátu obsiahnutej v čl. 1 ods. 1 ústavy.

Okrem uvedeného v prípade, že *lex posterior* zmenil, resp. zrušil právne pomery, ktoré vznikli na základe *legis prioris*, ústavnoprávna akceptovateľnosť nepravnej retroaktivity vo vzťahu k verejnoprávnym inštitútom zakotveným v čl. 61 ods. 3 ústavy a § 8 ods. 3 zákona o najvyššom kontrolnom úrade by ani nebola možná, pretože by bol porušený ústavný princíp demokratickej legitimácie verejnej moci, resp. suverenity ľudu v zmysle toho, ako to bolo uvedené v bode 3 časti IV tohto nálezu. Napokon treba dodať, že od zásady zákazu retroaktivity vo vzťahu k základným právam a slobodám je možné odchyliť sa celkom výnimočne, a to výslovným pozitívnym (intertemporálnym) ustanovením, čo v danom prípade absentovalo.

V tejto súvislosti už Ústavný súd Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 78/92 vyslovil, že „*princípy právneho štátu a právnej istoty vyžadujú, aby bol každý ústavne možný prípad retroaktivity výslovne obsiahnutý v ústave, resp. v zákone a aby sa vyriešili s tým spojené prípady tak, aby nadobudnuté práva boli riadne chránené*“.

Národná rada je zároveň ústavodarným a zákonodarným orgánom a zároveň aj orgánom, ktorý volí predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu.

Ústavný súd si je vedomý toho, že národná rada v prípade existencie silného verejného záujmu v prípadoch stretu starej a novej právnej normy môže ústavnou väčšinou hlasov (a v tomto prípade aj zákonom) rozhodnúť prípadne aj o predĺžení funkčného obdobia už kreovaných verejných funkcií, v prípade sťažovateľov o predĺžení funkčného obdobia predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu z piatich na sedem rokov, avšak takéto právne pomery sú viazané na rozhodnutie štátneho orgánu (v danom prípade funkcia predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu na voľbu v národnej rade), po zmene právnej úpravy je preto naplnenie obsahu právnych vzťahov opäť podmienené voľbou v národnej rade, teda nikdy nevznikajú iba „mlčky“, preto ani zmena takýchto verejnoprávných vzťahov nemôže byť vykonaná „konkludentne“, ale vždy iba explicitným intertemporálnym ustanovením.

Predseda a podpredsedovia najvyššieho kontrolného úradu získavajú svoje funkcie voľbou v národnej rade (na dobu určenú právnou úpravou platnou v dobe voľby). Predĺženie funkčného obdobia ústavného činiteľa počas výkonu jeho funkcie je v demokratickom a právnom štáte výnimočným a neobvyklým, lebo sa vyskytuje iba v dobách kríz a je problematické z hľadiska demokratickej legitimacy na výkon funkcie. Preto k nemu treba pristupovať opatrne a musí vyplývať z nespochybniteľného prejavu vôle na to príslušných ústavných orgánov.

Ústavný súd uznáva, že ide o prípad kladúci značné nároky na výklad ústavy. Národná rada ako orgán, ktorý volí predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu, musí v rámci výkonu svojej právomoci aplikovať a teda aj vykladať relevantné ustanovenia ústavy. Ústavný súd konštatuje, že (inak aj autentický) výklad národnej rady v danom prípade nebol svojvoľný ani zjavne neodôvodnený. Možno preto dôjsť k záveru, že výklad národnej rady ani nevedol k porušeniu označených základných práv sťažovateľov.

V podmienkach demokracie sa demokratická legitimita na výkon ústavnej funkcie získava výslovným aktom, ustanovením ústavy alebo zákona a nemožno ju vyvodiť z už spomínaného spojenia systematického výkladu ústavy a mlčania ústavy a zákona. Inými

slovami povedané, oprávnenie na výkon ústavnej funkcie sa v demokracii získava explicitným aktom a/alebo výslovným ustanovením platného práva.

5. Ústavný súd si je vedomý náročnosti zvažovania medzi bežným chápaním intertemporality a potrebou výslovného získania demokratickej legitimacy pre každý deň zastávania verejnej funkcie a vzhľadom na už uvedenú argumentáciu uzatvára, že základné právo sťažovateľov zúčastňovať sa na správe verejných vecí podľa čl. 30 ods. 1 ústavy a právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a s čl. 61 ods. 1 a 3 ústavy napadnutými uzneseniami národnej rady porušené nebolo.

6. Prípadné úvahy o porušení čl. 2 ods. 1 čl. 12 ods. 1 ústavy v okolnostiach danej veci by boli závislé od vyslovenia porušenia práv uvedených v bode 5 tejto časti nálezu, a preto aj ohľadom namietaného porušenia týchto článkov ústavy konštatoval, že právo sťažovateľov porušené nebolo.

7. Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia označených základných práv ústavný súd žiadali, aby svojím rozhodnutím zrušil napadnuté uznesenia národnej rady a priznal im primerané finančné zadosťučinenie.

V zmysle ustanovenia § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. V zmysle odseku 4 citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Z uvedeného vyplýva, že oba výroky sú viazané na vyhovenie vo veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že základné práva, ktorých porušenia sťažovatelia namietali, porušené neboli, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní podrobnejšie nezaoberal.

8. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Keďže sťažovatelia v konaní neuspeli, ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa ani ich návrhom na náhradu trov konania.

9. Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde dočasné opatrenie zaniká najneskoršie právoplatnosťou rozhodnutia vo veci samej, ak ústavný súd nerozhodne o jeho skoršom zrušení.

Keďže ústavný súd vykonateľnosť uznesenia národnej rady č. 1383 zo 7. decembra 2004 a č. 1384 zo 7. decembra 2004 odložil do právoplatnosti rozhodnutia o ústavnej sťažnosti podanej v týchto veciach, samostatne nebolo potrebné o zrušení týchto uznesení rozhodnúť. Funkčné obdobie novozvoleného predsedu a podpredsedov najvyššieho kontrolného úradu začne plynúť ich uvedením do funkcie.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. januára 2005